

בה בן תשעה חי — טעון שחיטה וחייב במתנות, ופסול לגבי מזבח (ה) מפני שבן פקועה). "השוחט את הטרפה ומצא בה בן תשעה חי — טעון שחיטה, וחייב במתנות, ואם מת — טהור מלטמא במשא, מפני ששחיטת אמו (י) מטהרתו.

חלופי גרסאות

(י) בזרוע ולחיים והקבה, נגמרה. (יא) סבני, כ"ט. (יב) סיהרתו, שט.

ח ד ו ש י מ

ובזה דתני כאן בתוספתא. "חותך ואוכל בשר" יש נפקותא אפילו לחכמים שפליגי על ר"ש שזורי וסבירא להו שבהפריס על גבי קרקע בעי שחיטה משום מראית העין, קמ"ל הכא אם חתך ממנו בשר ואכלו בעודו חי לא עבר אדאורייתא משום "לא תאכלו על הדם" (עיין בסנהדרין דף ס"ג ע"א דמשמע שם שאסור מן התורה לאכול מן הבהמה קודם שתצא נפשה) ואפילו לדעת רש"י במסכתין דף קכ"א ע"ב שאסמכתא דרבנן בעלמא הוא, יש נפקותא לדינא גם לרבנן היכא שפרסותיו קלוטות שאינו טעון שחיטה לרבנן אע"פ שהפריס על גבי הקרקע (עיין במסכתין דף ע"ה ע"ב) וקמ"ל הכא כי אף לחתוך ממנו בשר ולאכלו בעודו חי נמי רשאי, ואין בו איסור משום "לא תאכלו על הדם":

ב א ו ר י מ

ג טעון שחיטה. לכולי עלמא שהרי לא נותר מעולס בשחיטת אמו (עיין בתויו"ט כמשה ה' פ"ד דמסכתין שמישז שם משום מה צא הא תנא להשמיענו שטעון שחיטה): ספני שבן פקועה. חדא דכתיב "תחת אמו" (ויקרא כ"ב) פרט ליתום ועוד פ"י וי"ד כתיב (ויקרא ט"ז) פרט ליואל דופן (במסכתין דף ל"ח ע"ב עיי"ש): טעון שחיטה. ד' סימנים אכשר ציה רהמנא" (במסכתין דף ע"ה סוף ע"ה) היתרא דרבי ציה רהמנא מ"כמה צבהמה תאכלו" שהוא נותר בשחיטת אמו, אבל אם לר"ך הוא לשחיטת עמו כגון שליל של טרפה, שוחטו והוא מותר, דהוא נותר כב' מד' סימנים או כושט וקנה שלו או כושט וקנה של אמו: וחייב במתנות. לריכא למיתני דסד"א שכיון

ג ואם מת טהור מלטמא במשא מפני ששחיטת אמו מטהרתו. הא שהולד נותר בשחיטת אמו מדין "בהמה בבהמה תאכלו" אינו משום שחשוב כאלו נעשה בו מעשה שחיטה (דאלו לגבי הבהמה עצמה מעשה השחיטה שנעשה בצוארה חשיב כאילו נעשה בכל גופה וכאלו כל אבריה שחוטים מה שאין כן לגבי העובר) ורק שהיתר שחיטת אמו חלה גם עליו על הולד, והיכא שהאם היא טרפה, אשר מלבד האיסור טרפות אשר בה אין שחיטתה מתירתה באכילה, כאשר הוכחנו לעיל בחדושים בפרק א' הלכה ז' עיי"ש וכן משמע מהא שנאמר בסוגית הגמרא במכילתין דף ע"ה ע"א "או דילמא אפילו למ"ד טרפה אינה חיה הני מילי בהמה דיש במינה שחיטה" ועיין שם בפירוש רבינו גרשום מאה"ג) ממילא לא חל היתר שחיטה על העובר נמי, ושחיטת אמו מועילה לו להעובר רק לטהרו מידי נבלה, דומיא דפעולת היתר השחיטה אשר פעלה על אמו הטרפה שאינה מטמאה טומאת נבלה. והיינו שכתב רש"י שם (בדף ע"ה ראש ע"ב) "טעון שחיטה להתירו באכילה, דבשחיטת אמו טרפה אינו נותר דא"כ הוה ליה כאחד מאבריה" כלומר דא"כ שנאמר בולד טרפה שהוא נותר באכילה בשחיטת אמו, ע"כ אין זה משום שחל עליו ההיתר של שחיטת אמו, דהא אמו הטרפה שחיטתה לא החירתה, וע"כ עלינו לומר שמעשה השחיטה שנעשה בצואר האם חשוב כאלו נעשה בהעובר עצמו כמו דאמרינן לגבי הבהמה עצמה שמעשה השחיטה שנעשה בצוארה חשיב כאלו נעשה בכל גופה, אבל אז הוה ליה העובר כאחד מאבריה כרגלה או כידה (משום שבאופן אחר אין לומר שמעשה השחיטה שנעשה באמו חשיב כאלו נעשה בגופו) והוה לנו לאוסרו משום טרפה כמו הבהמה עצמה (ובזה מבואר היטב האמור ברש"י בביצה דף ר' ע"א בד"ה הטרפה וכו').

אך יש לעיין ממה שכתב הרמב"ם בהלכות שחיטה (פ"ב ה"י) "מותר לשחוט את המעוברת עובר ירך אמו" ואין בזה משום איסור אותו ואת בנו. (כמובן אין דין זה תלוי כלל באותה מחלוקת שבתלמוד אם עובר ירך אמו או לא, והא שכתב הכא הרמב"ם בטעם היתר שחיטת מעוברת ש"עובר ירך אמו", כונתו היא שאין העובר בכלל נפש אלא מת אגב אמו וככתוב בפסיקתא פ' אמור "אותו ואת בנו הנולד ויצא לאויר העולם שנאמר לא תשחטו דבר הנוהג שחיטה ולא שמת מחמת שחיטת אמו, שהרי אמרה תורה (ויקרא כ') מות יומת הנואף והנאפת ואפילו היא מעוברת ואין העובר בכלל נפש אלא מת אגב אמו") ולפי האמור לעיל שמעשה השחיטה שנעשה בהבהמה לא חשיב כאלו נעשה בהעובר עצמו, א"כ למה ליה למיכתב הטעם שמותר לשחוט את המעוברת משום שעובר ירך אמו, תיפוק ליה שאין עושים בו מעשה שחיטה?

ועוד יש להעיר מהא דאיתא בתמורה דף י"ב ע"א "בעי מיניה אביי מרב יוסף היא חולין וולדה שלמים ושחטה בחוץ מהו? א"ל מי קרינא ביה והביאום לך. ל"א א"ל ראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ" והעתיקה חרמב"ם בה' מעשה קרבנות פ"ח הי"ג בלשון כזה: "בהמת חולין שעוברת קדוש אסור לשחטה בחוץ, ואם שחטה אינו לוקה מפני שאינו ראוי לבוא לפני השם". ולפי האמור שמעשה השחיטה הנעשה בהאם לא חשיב כאלו נעשה בהעובר עצמו וכאלו הוא שחוט, תיפוק ליה שאינו לוקה משום שחוט חוץ משום דלא עשה מעשה שחיטה בהעובר עצמו שרק הוא קדוש ולא האם? (והא שהעתיק הרמב"ם

מראה יחזקאל ה. טס.

השושט את החטאת ומצא בה בן ד' חי אפילו לאחר י"ג' ואפילו יצא חוץ לקלעים—מותר באכילה. והמבכרת שהפילה שליא ישליכנה לכלבים, ובמוקדשין תקבר, מפני שגדולה קדש. ישליא אין מפגלת את הזבח, לא י"ל לחוץ לזמנו ולא

חלופי גרסאות

(יג) שלשה, כס. (יד) חוק, כס.

ח ד ו ש י ם

הרמב"ם דין זה אם שחט בחוק בהמת חולין שעוברת קדוש שאינו לוקה, אחר שכתב כבר שם בהלכה ז' "שחט בחוק מחוסר זמן בגופו או בבעלים הואיל ואינו ראוי לבוא עתה בפנים פטור", משום דס"ד אמרנו כיון שהעובר הוא ירך אמו והוא נותר בשחיטת אמו אין כאן חסרון לא משום מחוסר זמן ולא משום שלא נתקיים בו כי יולד ויעיין בשיטה מקובצת בזבחים דף ל"ב ע"א לגבי חלות קדושה על העובר בכל זאת פטור עליו כיון שהעובר הוא הקדוש לקרבן, והעובר אינו ראוי בפני עצמו לבוא לפני השם, ושפיר אמר בעית הגמרא בתמורה אפילו לרבנן דפליגי על ר"ש בזבחים דף ק"ב ע"ב). ויש ליטען נהי שמעשה השחיטה שנעשה בהם לא חשיב כאלו נעשה בהעובר וכאלו הוא שחוט, מ"מ כיון שחל עליו היתר שחיטת אמו, טעמא בעי מדוע מותר לשחוט בהמה מעוברת ואין בזה משום איסור אותו ואת בנו, אחרי שהיתר השחיטה חלה על שניהם? ומסיק שהטעם הוא שעובר ירך אמו ואינו חשוב דבר חי בפני עצמו והוא מת אגב אמו, והוא הדין נמי לגבי שחוט חוק, אלמלא הטעם שאינו ראוי לבוא לפני השם היה אסור לשחוט בהמה מעוברת שהיא חולין וולדה שלמים, משום שהיתר שחיטת האם חל גם על העובר וישנו באיסור שחוט חוק.

ובמוקדשין תקבר מפני שגדולה קדש. בבאורים

פרשנו דמירי הכא שהקדישה כשהיא מעוברת שבכהאי גוונא קדושה חלה על העוברים, ורישא דתוספתא דתני "השושט את החטאת ומצא בה בן ד' חי אפילו לאחר ג' ואפילו יצא חוץ לקלעים מותר באכילה" שאין העובר קדוש כדייק בסוגית הגמרא דתמורה, מיירו שהקדיש ולאחר כך נתעברה והיא תנא סובר שולדות קדשים בהווייתם הם קדושים.

אך לכאורה יש להעיר לפי זה דמירי הכא בסיפא שהקדישה

כשהיא מעוברת דאז חלה קדושה על העוברים (אפילו למאן דסבירא ליה שולדות קדשים בהווייתם הם קדושים) א"כ אמאי קאמר בגמרא במסכתין (דף ע"ז ע"ב) "רובא בר מוקדש הוא" הלא כולו בני מוקדש נינהו? ויש לומר כמו שכתבו שם בתוספות (בסוף העמוד) "אפילו למאן דאמר במעי אמן הם קדושים נקט הכא רובא משום דאיכא דמות יונה דלא קדיש", והכא נמי כשהקדישה כשהיא מעוברת קדושת העובר היא נמי מדין קדושת אמו ולא קדושה בפני עצמה (דומיא דמאן דסובר דבעלמא נמי ולדות קדשים במעי אמן הם קדושים) וסבירא להו לתוספות שנדמה שהוא דמות יונה אינו קדוש בקדושת אמו, כיון ששחיטת אמו אינה מתירתו ועבודת השחיטה הנעשית באמו אינה חלה עליו (עיין ה"טב באור שמח בה' תמורה פ"ד ה"ה בד"ה והנראה דלמ"ד זה וכו' מה שכתב שם בפרוש הסוגיא על פי שיטת הרמב"ם).

ובלשון שני פרשנו "מפני שגדולה קדש" כלומר מפני שגדולה מיקדש עכשיו כשהפילתו, ואפילו למאן דאמר ולדות קדשים בהווייתם הם קדושים, נפל קדוש וזו היא הווייתו כמו שכתבו שם מפורש בתוספות, אבל ברישא בשחט את החטאת ומצא בה בן ד' חי אין זו הווייתו, ואינו קדוש למאן דאמר שולדות קדשים אינם קדושים במעי אמן ורק בהווייתם הם קדושים.

איזה

ב א ו ר י ם

סביון שנטהר מלשמה כמלא מפני שחיטת אמו, הרי הוא כבר כשחט ואין מתחייב בשחיטתו כמתניתא קמ"ל כיון שהיתר אכילתו כל לו ע"י שחיטת עצמו קוראים כי השחט שפיר "מאת זוכרי הזבח" והוא הייב כמתניתא. אבל פסול מוכר לא לריבא ליה לתנא למיתני בו, משום דהא אשמועינן שפיר ברישא שהוא פסול מפני שהוא בן פקועה ולא קרינן בו "כי יולד": את החטאת, כגון שעירה דלאו כשהיא אי אפשר לה ללדת תוך שנתה (תוספות במסכת תמורה דף י"א ע"א): בן ד', דאלו בן ה' כשהמה דקה שהוא בן קיימא וכלו לו חדשיו אינו נותר לרבי מאיר כשהיטת אמו (שם בתוספות בסוף העמוד): חי, רבותא קמ"ל דלא אמרין הואיל וחי הוא הווייתו חשיב ליה וקדוש הוא. קמ"ל שהואיל ולא כלו חדשיו לאו הווייתו הוא ואינו קדוש (עיין שם ברש"י ד"ה מאי לאו תנאי היא): אפילו לאחר ג', נקט ג' דאלו שני ימים איתא באכילת קדשים קלים, ולכן כתב ג' לרבותא שהוא הזמן ליתא באכילת קדשים כלל: מותר באכילה. האי תנא סובר שולדות קדשים כשנתעברה אחרי שהקדישה בהווייתן הם קדושים וכל זמן שלא נולדו הרי הם חולין, וממילא אין בהם פסול נותר ויוצא: שריא, ואין שליא בלא ולד: ישליכנה לכלבים, שכל היולדות דרכן ללדת מחנה זכרים ומחנה נקבות ונקבה לא קדשה ואת"ל זכר הוא שמא נדמה הוא ואינו קדוש, נמצא שהוא להו זכרים מיעוטא ולמיעוטא לא היישינן: ובמוקדשין, ובהמת קדשים שהפילה שליא וכגון שהקדישה כשהיא מעוברת, שנכהאי גוונא קדושה חלה על עוברין (עיין שם בתמורה בסוגית הגמרא): מפני שגדולה קדש, דהא הקדיש גם את העובר, כיון שהיתה כבר מעוברת כשהיה שהקדישה: א"כ "מפני שגדולה קדש" כלומר מפני שגדולה מוקדש עכשיו כשהפילתו וזו היא הווייתו (ועיין בחידושים): שריא, היינו השליא עצמה והשליל שנתוכה כדתני במשנה במסכת זבחים (דף ל"ה ע"א): אין מפגלת את הזבח, ללאו גופיא

מראה יחזקאל פ. עיין תמורה דף י"א ודף כ"ה. י. כמסכתין ע"ז א. כ. זכחים ל"ה.

(תוספתא חולין 6)